

МАТЕРІАЛИ
ДВАДЦЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

АКТУАЛЬНІ
ДОСЛІДЖЕННЯ
В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

Одеса
17 листопада 2022 року

Україна Польща Литва Румунія
Чехія Хорватія Португалія
Німеччина Швейцарія

Ukraine Poland Lithuania Romania Czech
Croatia Portugal Germany Switzerland

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Одеська політехніка»
Навчально-науковий інститут гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

Співорганізатори:

Гуманітарно-економічна академія в Лодзі (Польща)
Литовський університет наук про здоров'я (Литва)
Університет Сучави (Румунія)
Західно-чеський університет (Чехія)
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
Головне управління праці та соціального захисту населення
Одеської обласної державної адміністрації
Громадська організація «Асоціація професійних Консультантів і
Супервізорів»

**МАТЕРІАЛИ
ДВАДЦЯТОЇ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«АКТУАЛЬНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ
СФЕРІ»**

17 ЛИСТОПАДА 2022 РОКУ

Одеса
2022

УДК 316.472+159.923](058)
А43

Редакційна колегія:

Головний редактор: Корнешук В. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка»

Члени редакційної колегії:

Алмонайтене Юнона Сильвія, доктор соціальних наук, доцент кафедри психології здоров'я Литовського університету наук про здоров'я (Каунас, Литва)

Ширвінскене Гедре, доктор соціальних наук, доцент, завідувач кафедри психології здоров'я Литовського університету наук про здоров'я (Каунас, Литва)

Климанська Л. Д., доктор політичних наук, професор кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка»

Колот С. О., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка»

Пивоварчик І. М., кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри методики викладання та змісту освіти КЗВО «Одеська академія неперервної освіти Одеської обласної ради»

Пупцев А. Є., кандидат педагогічних наук, доцент, професор Департаменту гуманітарних наук і мистецтв Європейського гуманітарного університету (Вільнюс, Литва)

Романовська Л. І., доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки Хмельницького національного університету

Тодорцева Ю. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри психології та соціальної роботи Національного університету «Одеська політехніка»

Федірчик Т. Д., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету педагогіки, психології та соціальної роботи Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Рецензенти:

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Онищук В. М., доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри соціології Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова

А43 Актуальні дослідження в соціальній сфері : матеріали двадцятої міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 листопада 2022 р.) / гол. ред. В. В. Корнешук. – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2022. – 180 с.

У збірнику опубліковані матеріали українських та зарубіжних авторів, які висвітлюють проблеми психології, соціальної роботи, кадрового менеджменту та професійної підготовки фахівців.

УДК 316.472+159.923](058)

© Національний університет «Одеська політехніка»,
кафедра психології та соціальної роботи, 2022

Зміст

1. ПРОБЛЕМНЕ ПОЛЕ СУЧАСНИХ СОЦІАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Синякова В. Б. (<i>Київ, Україна</i>)	16
Дослідження особливостей функціонування тимчасових форм життєвладштування українських підлітків, які позбавлені батьківського піклування в Швейцарії	
Домброван Т. І. (<i>Халле-Виттенберг, Німеччина</i>)	18
Соціальна та академічна підтримка українських студентів і науковців у Німеччині	
Зубченко О. С. (<i>Запоріжжя, Україна</i>)	19
Дисфункційність інституту освіти на тимчасово окупованих територіях України	
Хозраткулова І. А. (<i>Миколаїв, Україна</i>)	21
Проблема цінності професійного саморозвитку педагога під час військових подій в Україні	
Кернас А. В., Архіреєва Я. С. (<i>Одеса, Україна</i>)	25
Проблема віктимблеймінгу в сучасному суспільстві	
Харитинський А. А. (<i>Київ, Україна</i>)	27
Проблема суб'єктивного благополуччя особистості в сучасній психології	
Семенкова А. М., Штень О. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	29
Конфліктні форми поведінки особистості в теорії К. Лоренца	
Бахчеван В. Д., Семенкова А. М. (<i>Одеса, Україна</i>)	31
Проблема жіночого безробіття у контексті гендерного аспекту зайнятості населення	
Кислюк Ж. М. (<i>Тернопіль, Україна</i>)	33
Уявлення про особистісну зрілість в історичному ракурсі	
Запорожцев Є. Г. (<i>Одеса, Україна</i>)	35
Дослідження дитячо-батьківських стосунків у неповних сім'ях	
Кісла Г. О. (<i>Київ, Україна</i>)	38
Навчання і трудова зайнятість сучасних студентів. Проблема можливостей	
Норенко І. Ю. (<i>Дніпро, Україна</i>)	41
Комунікації та послідовність у наданні інформації	
Колот С. О., Бутук Ю. Г., Христич А. Л.	43
(<i>Одеса, Україна – Женева, Швейцарія</i>),	
Особливості прояву смисложиттєвих орієнтацій працівників в умовах воєнного стану	

2. КАДРОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ І СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ УПРАВЛІННЯ

Корнешук В. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	46
Добір персоналу соціономічної сфери на засадах професійної надійності	
Пивоварчик І. М. (<i>Одеса, Україна</i>)	48
Технологія планування саморозвитку менеджера освіти	
Макаренко І. Є. (<i>Кривий Ріг, Україна</i>)	52
Реалізація лідерських компетенцій менеджера в освіті щодо ефективного управління змінами	
Гассаб О. В. (<i>Київ, Україна</i>)	54
Корпоративна культура як інструмент мотивації персоналу	
Глушкова Н. М. (<i>Одеса, Україна</i>)	56
Гендерні особливості управління трудовим колективом	

3. СОЦІАЛЬНА ДОПОМОГА ТА ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ

Кравченко О. О. (<i>Умань, Україна</i>)	59
Ресурсний центр підтримки внутрішньо-переміщених осіб: з досвіду закладу вищої освіти	
Левченко Н. В., Коляда Н. М. (<i>Умань, Україна</i>)	61
Волонтерська діяльність громадської організації: практичний аспект	
Кожокар К. С., Азаркіна О. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	63
Психологічний стан жінок – дружин військовослужбовців	
Тодорцева Ю. В., Тодорцев-Хлача К.	66
(<i>Одеса, Україна – Загреб, Хорватія</i>)	
Бібліотерапія в умовах війни	
Кернас А. В., Бурсай К. А. (<i>Одеса, Україна</i>)	68
Теоретичні аспекти використання «АСТ» в психологічному консультуванні	
Григор'єва С. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	71
Дісоціативні захисти в період війни, їх вплив на людину і суспільство. Шляхи відновлення	

4. СУЧАСНА ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Демиденко Т. М. (<i>Черкаси, Україна</i>)	74
Методи в соціальній реабілітації дітей з інвалідністю	
Коломієць О. Г. (<i>Черкаси, Україна</i>)	76
Форми та методи соціальної роботи з людьми похилого віку під час військового стану	

<u>Актуальні дослідження в соціальній сфері</u>	5
Чернявська С. Ю. (Черкаси, Україна)	78
Соціальна реабілітація підлітків, що постраждали від кібергрумінгу	
Чебанова В. О., Волошенко М. О. (Одеса, Україна)	80
Кризовий центр як зовнішній ресурс клієнтів соціальної роботи	
Нечипорук Л. І. (Рівне, Україна)	82
Резилієнс-підхід в соціальній роботі в умовах надзвичайних ситуацій	
Ізотова М. С., Семенкова А. М. (Одеса, Україна)	84
Напрями профілактики соціального сирітства в Україні	
Кирилюк Г. В. (Суми, Україна)	86
Соціальна робота у повоєнні роки: інтеріоризація реалізованих практик	
Савченко А. Ю., Оксенюк О. В. (Рівне, Україна)	88
Технологічні аспекти соціальної роботи з молоддю	
Бутиліна О. В., Євдокимова І. А. (Харків, Україна)	90
Організації соціальної сфери під час війни	

5. СОЦІАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ

Родрігес Рон А. (Брага, Португалія)	93
Теорема Коуза і здорове навколишнє середовище як право людини: критична перспектива	
Чернета С. Ю., Майборода В. М. (Луцьк, Україна)	95
Місцеві соціальні програми Луцької територіальної громади в системі соціального захисту населення	

6. СОЦІАЛЬНА ПЕДАГОГІКА

Черушева Г. Б., Пархоменко В. В. (Київ, Україна)	99
Принцип людиноцентризму як основа гуманізації освіти	
Мельничук В. О. (Київ, Україна)	101
Булінг як явище в освітньому середовищі	
Підвисоцька І. І. (Чернівці, Україна)	104
Насильство у шкільному середовищі: сутність, характеристики, профілактика	
Білий А. Р. (Одеса, Україна)	106
Основні концепції використання комп'ютерних ігор у навчанні	
Діда Г. А. (Тернопіль, Україна)	108
Теоретико-методологічні засади творчого саморозвитку особистості	
Шуляка-Владика Л. В. (Острог, Україна)	110
Вплив медіа-реклами на формування ціннісних орієнтацій студентської молоді	
Дереш В. С. (Херсон, Україна)	112
Соціально-педагогічна профілактика розладів харчової поведінки дівчат-підлітків	

7. ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Равлюк Т. А. (<i>Чернівці, Україна</i>)	115
Застосування інтерактивних методів навчання у процесі вивчення майбутніми соціальними працівниками курсу «Конфліктологія»	
Корх М. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	117
Творчі завдання з нарисної геометрії як засіб формування узагальненої орієнтовної основи навчання інженерно-графічної діяльності	
Нікон Н. О. (<i>Одеса, Україна</i>)	120
Значення навчальної дисципліни «Соціальна статистика» в підготовці фахівців із соціальної роботи	
Аксьонова О. М., Горліченко М. Г. (<i>Одеса, Україна</i>)	122
Методичне супроводження математичних дисциплін у контексті STEM-освіти	
Шевченко Т. С. (<i>Суми, Україна</i>)	124
Підготовка майбутніх фахівців соціальної сфери до використання мультимедійних ігрових технологій	
Конєва Т. М. (<i>Полтава, Україна</i>)	127
Генерування здоров'язбережувальної компетентності на інтегрованих заняттях	
Гончарова Н. О. (<i>Полтава, Україна</i>)	132
Особистісна і професійна готовність психолога до проведення психологічної експертизи	
Дроздова І. П. (<i>Харків, Україна</i>)	135
Загальні проблеми застосування інформаційно-комунікаційних технологій у навчальному процесі вищої школи	
Котляр Л. І., Архіреєва Я. С. (<i>Одеса, Україна</i>)	137
Проблема академічної доброчесності у вищих навчальних закладах України	
Лазарева А. О. (<i>Одеса, Україна</i>)	139
«Макдольдизація» соціальної роботи в Україні та її вплив на підготовку соціальних працівників в рамках ОК «Соціальна робота в громаді»	
Романовська Л. І., Новак М. В. (<i>Хмельницький, Україна</i>)	142
Заклад вищої освіти як чинник розвитку стресостійкості майбутніх фахівців соціальної сфери	
Пащенко В. В. (<i>Дніпро, Україна</i>)	144
Професійно важливі якості майбутнього психолога в процесі створення командно-цільової мотивації для нових членів професійної групи	
Нємцева Н. С., Нємцев Е. М. (<i>Покровськ, Україна</i>)	146
Принципи розвитку педагогічної творчості учителя початкових класів	

Ткаченко С. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	149
Про доцільність викладання навчальної дисципліни «Порівняльна психологія» для студентів- психологів	
Лисенко О. М. (<i>Одеса, Україна</i>)	151
Освіта як чинник формування людського капіталу	
Шинкаренко Л. В., Шинкаренко В. М. (<i>Одеса, Україна</i>)	153
Особливості практичної складової у підготовці фахівців сфери обслуговування	
Слободянюк О. Р. (<i>Одеса, Україна</i>)	155
Особливості формування екологічної культури студентів	
Краснянська Н. Д. (<i>Одеса, Україна</i>)	157
Значення екологічної освіти у формуванні екологічної культури студентів	
Гузенко В. А. (<i>Одеса, Україна</i>)	159
Підготовка фахівців до соціальної роботи у сфері психічного здоров'я: виклики війни та післявоєнного стану	
Джежик О. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	162
Формування фахових компетентностей під час вивчення освітньої компоненти «Професійне спілкування у соціальній роботі»	
Боделан М. В. (<i>Одеса, Україна</i>)	163
Особливості викладання освітнього компонента «Соціальна педагогіка» для майбутніх фахівців із соціальної роботи	
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	166
LIST OF AUTHORS	173

Ministry of education and Science of Ukraine
Odessa Polytechnic National University
Educational Scientific Institute of Humanities
Department of Psychology and Social Work

Co-organizers:

International Academy of Social Work
University of Humanitarian and Economic in Lodz (Poland)
Lithuanian University of Health Sciences (Lithuania)
University of Suceava (Romania)
West Czech University (Czech Republic)
South-Ukrainian Sociological Association of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Department of Labour and Social Welfare

**MATERIALS
OF THE TWENTIETH INTERNATIONAL
SCIENTIFIC PRACTICAL CONFERENCE
«CONTEMPORARY RESEARCH
IN THE SOCIAL SPHERE»**

NOVEMBER 17th, 2022

ODESSA
2022

Contents

1. PROBLEMATIC FIELD OF CONTEMPORARY SOCIAL STUDIES

Syniakova V. (<i>Kyiv, Ukraine</i>)	16
Study of the peculiarities of functioning of temporary forms of living arrangement of Ukrainian teenagers deprived of parental care in Switzerland	
Dombrovan T. (<i>Halle-Wittenberg, Germany</i>)	18
Social and academic support for Ukrainian students and scientists in Germany	
Zubchenko O. (<i>Zaporizhia, Ukraine</i>)	19
Dysfunction of the education institute in the temporary occupied territories of Ukraine	
Khozratkulova I. (<i>Mykolaiv, Ukraine</i>)	21
The problem of the value of teacher's professional self-development during military events in Ukraine	
Kernas A., Arkhireeva Y. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	25
The problem of victimblaming in modern society	
Kharytynskyi A. (<i>Kyiv, Ukraine</i>)	27
The problem of subjective personal well-being in modern psychology	
Semenkova A., Shten O. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	29
Conflict forms of personality behavior in the theory of K. Lorenz	
Bakhchevan V., Semenkova A. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	31
The problems of female unemployment in the context of the gender aspect of population employment	
Kyslyuk Z. (<i>Ternopil, Ukraine</i>)	33
Idea of personal maturity in a historical perspective	
Zaporozhtsev E. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	35
Study of child-parent relations in incomplete families	
Kisla G. (<i>Kyiv, Ukraine</i>)	38
Education and employment of modern students. The problem of opportunities	
Norenko I. (<i>Dnipro, Ukraine</i>)	41
Communications and consistency in providing information	
Kolot S., Butuk Y., Khristich A. (<i>Odessa, Ukraine - Geneva, Switzerland</i>)	43
Features of the manifestation of meaningful orientation of employees under the conditions of the martial state	

2. STAFF MANAGEMENT AND MODERN MANAGEMENT TECHNOLOGIES

Korneshchuk V. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	46
Selection of staff in the socio-economic sphere on the basis professional reliability	
Pyvovarchyk I. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	48
Technology of planning the self-development of the education manager	
Makarenko I. (<i>Kryvyi Rih, Ukraine</i>)	52
Implementation of leadership competences of a manager in education regarding effective change management	
Gassab O. (<i>Kyiv, Ukraine</i>)	54
Corporate culture as a way of staff motivation	
Glushkova N. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	56
Gender characteristics of workforce management	

3. SOCIAL CARE AND COUNSELING ISSUES

Kravchenko O. (<i>Uman, Ukraine</i>)	59
Resource center for support of internally displaced persons: from the experience of a higher education institution	
Levchenko N., Koliada N. (<i>Uman, Ukraine</i>)	61
Volunteer activity of a public organization: a practical aspect	
Kozhokar K., Azarkina O. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	63
Psychological state of women – wives of military servants	
Todortseva Y., Todortsev-Hlacha Katerina (<i>Odessa, Ukraine - Zagreb, Croatia</i>)	66
Bibliotherapy in the conditions of war	
Kernas A., Bursai K. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	68
Theoretical aspects of using «AST» in psychological counseling	
Grygorieva S. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	71
Dissociative defenses in the period of war, their impact on persons and society. Ways of recovery	

4. CONTEMPORARY THEORY AND PRACTICE OF SOCIAL WORK

Demydenko T. (<i>Cherkassy, Ukraine</i>)	74
Methods of social rehabilitation of children with disabilities	
Kolomiets O. (<i>Cherkassy, Ukraine</i>)	76
Forms and methods of social work with elderly people during martial status	
Cherniavska S. (<i>Cherkasy, Ukraine</i>)	78
Social rehabilitation of teenagers victims of cybergrooming	

Chebanova V., Voloshenko M. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	80
Crisis center as an external resource for clients of social work	
Nechiporuk L. (<i>Rivne, Ukraine</i>)	82
Resilience approach in social work under emergency situations	
Izotova M., Semenkova A. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	84
Directions of prevention of social orphanhood in Ukraine	
Kyryliuk H. (<i>Sumy, Ukraine</i>)	86
Social work in the post-war years: the interiorization of implemented practices	
Savchenko A., Okseniuk O. (<i>Rivne, Ukraine</i>)	88
Tehnological aspects of social work with young people	
Butylina O., Yevdokymova I. (<i>Kharkiv, Ukraine</i>)	90
Social sphere organizations during the war	

5. SOCIAL POLICY AND HUMAN RIGHTS

Rodriguez Ron A. (<i>Braga, Portugal</i>)	93
The Coase theorem and the healthy environment as a human right: a critical perspective	
Cherneta S., Maiboroda V. (<i>Lutsk, Ukraine</i>)	95
Local social programs of the Lutsk territorial community in the system of social protection of the population	

6. SOCIAL PEDAGOGICS

Cherusheva G., Parkhomenko V. (<i>Kyiv, Ukraine</i>)	99
The principle of peoplecentrism as the basis of humanization of education	
Melnychuk V. (<i>Kyiv, Ukraine</i>)	101
Bullying as a phenomenon in the educational environment	
Pidvysotska I. (<i>Chernivtsi, Ukraine</i>)	104
Violence in the school environment: essence, characteristics, prevention	
Bilyi A. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	106
The basis of the concept of using computer games in learning	
Didia H. (<i>Ternopil, Ukraine</i>)	108
Theoretical and methodological basis of creative personality development	
Shuliaka-Vladyka L. (<i>Ostroh, Ukraine</i>)	110
The influence of media advertisement on the formation of value orientations of youth students	
Deresh V. (<i>Kherson, Ukraine</i>)	112
Social and pedagogical prevention of eating disorders in adolescent girls	

7. THE PROBLEMS OF TRAINING SPECIALISTS AT THE UNIVERSITY

Ravliuk T. (<i>Chernivtsi, Ukraine</i>)	115
Application of interactive learning methods in the studying process by future social workers of the «Conflictology» course	
Korh M. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	117
Creative tasks on Descriptive Geometry as a means of generalized indicative basis forming for studying of engineering	
Nikon N. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	120
Significance of the educational discipline «Social statistics» in the training of specialists in social work	
Aksenova O., Gorlichenko M. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	122
Methodological support of mathematical disciplines in the context of STEM-education	
Shevchenko T. (<i>Sumy, Ukraine</i>)	124
Training of future specialists in the social sphere to using multimedia game technologies	
Konieva T. (<i>Poltava, Ukraine</i>)	127
Generation of health-conservation competence at integrated classes	
Goncharova N. (<i>Poltava, Ukraine</i>)	132
Personal and professional training of psychologist to realization of psychological examination	
Drozdova I. (<i>Kharkiv, Ukraine</i>)	135
General problems of the application of information and communication technologies in the educational process of a higher school	
Kotlyar L., Arkhireeva Y. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	137
The problem of academic integrity in higher educational institutions of Ukraine	
Lazareva A. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	139
«Macdoldization» of social work in Ukraine and its impact on the training of social workers within the framework of the EK «Social work in the community»	
Romanovska L., Novak M. (<i>Khmelnitskyi, Ukraine</i>)	142
Higher education institution as a factor in the development of stress resistance of future specialists in the social sphere	
Pashchenko V. (<i>Dnipro, Ukraine</i>)	144
Professionally important qualities of the future psychologist in the process of creating team-targeted motivation for new members of the professional group	
Niemiaseva N., Niemiasev E. (<i>Pokrovsk, Ukraine</i>)	146
Principles of pedagogical creativity development for primary school teachers	

Tkachenko S. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	149
Reasonable aspects of teaching the educational discipline «Comparative psychology» for psychological students	
Lysenko O. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	151
Education as a factor in the formation of human capital	
Shynkarenko L., Shynkarenko V. (<i>Odesa, Ukraine</i>)	153
Features of practical warehouse in the training of service specialists	
Slobodianiuk O. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	155
Peculiarities of formation the ecological culture of students	
Krasnyanskaya N. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	157
The significance of environmental education in the formation of the environmental culture of students	
Huzenko V. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	159
Training of specialists for social work in the field of mental health: challenges of war and post-war conditions	
Dzhezhyk O. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	162
Development of professional competences during the study of the educational component «Professional communication in social work»	
Bodelan M. (<i>Odessa, Ukraine</i>)	163
Features of teaching the educational component «Social pedagogics» for the future specialists in social work	
LIST OF AUTHORS	173

Глушкова Н. М. (Одеса, Україна)
**ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМ
КОЛЕКТИВОМ**

В тезах наводиться порівняльний аналіз гендерних особливостей управлінської діяльності з точки зору ефективності виробництва і успішного керівництва трудовим колективом.

Glushkova N. (Odessa, Ukraine)
GENDER CHARACTERISTICS OF WORKFORCE MANAGEMENT

In the theses is provide a comparative analysis of the gender characteristics of managerial activity from the point of view of production efficiency and successful management of the workforce.

Гендерна проблема залишається важливою і актуальною як на міжнародному рівні, так і в суспільно-політичному житті нашої держави. Україна, прямуючи до лав демократичних країн Європейського Союзу, орієнтується на досить високі стандарти гендерної політики цих країн і спрямовує свою державну політику на забезпечення гендерної рівності (гендерна пріоритетизація). Гендерна державна політика України втілюється на законодавчому, фінансовому та інформаційно-просвітницькому рівні.

Наукові дослідження в галузі гендерних аспектів лідерства починались, як відомо, в США ще в середині минулого століття. Саме тоді гендерна психологія лідерства формується як науковий напрям на підґрунті феміністичної теорії в психології (Дж. Роузнер, Я. Джорстед, Е. Іглі та ін.). Гендерні особливості в сфері управління активно досліджуються українськими науковцями, зокрема Н. Власенко, Л. Виноградовою, А. Табановою, Т. Чернявською, Я. Шкурко та іншими.

Порівнюючи жіночій і чоловічій стилі управління дослідники дійшли висновку, що жінки більш схильні до демократичного стилю, тоді як чоловіки – до авторитарного. Оскільки в управлінській сфері для жінок пріоритетним є соціально-психологічний аспект, а для чоловіків професійно-діяльнісний, жінка може стати і часто стає більш успішним керівником.

Зазвичай, аналізуючи управлінські якості жінок і чоловіків, порівнюються їх індивідуально-психологічні характеристики і виокремлюються такі, що забезпечують ефективне керівництво виробництвом. Деякі дослідники вважають (Д. Дзвінчук), що жінки переважають чоловіків щодо вербальних здібностей, тобто більш комунікативні навіть у непередбачених ситуаціях і з незнайомими людьми. В той час у чоловіків більш розвинені наочно-просторові здібності, вони у складних ситуаціях можуть бути авторитарно-агресивними, егоцентричними, непоступливими. Вважається також, що жінкам притаманні аналітичні

здібності, більш високі показники пам'яті, психомоторики у ручному режимі, що обумовлюється більшою активністю лівої півкулі мозку. Тоді як переваги правої півкулі у чоловіків позитивно впливають на їх творчі здібності, допомагають краще орієнтуватися у просторі. Нарешті, жінки більш схильні до емпатії, альтруїзму, милосердних вчинків. У соціальному середовищі, зокрема в трудовому колективі, жінки намагаються уникати конфліктів, в необхідних випадках вдаються до конформізму. Чоловіки більш прагматичні, автократичні, не прагнуть довірливих взаємовідносин з підлеглими.

Я. Шкурко. виокремлює суттєві якості, що обумовлюють успішне жіноче керівництво трудовим колективом: порядність, гнучкість у стосунках, повага до людей, відповідальність, колегіальність, доброзичливість, толерантність, в той же час, вимогливість до себе. До особистісних якостей успішних керівників-чоловіків належать об'єктивність, довіра до колег, впевненість у собі, вимогливість до підлеглих, комунікативна врівноваженість. Варто зазначити, що майже всі дослідники погоджуються з тим, що саме рівень розвитку комунікативних якостей безпосередньо впливає на ефективність управління трудовими відносинами та продуктивність праці трудового колективу.

До порівняльної характеристики жіночого і чоловічого стилів керівництва варто додати відмінності в стилі здійснення однакової діяльності, зокрема управлінської, або в досягненні однакової мети. Жінки не тільки схильні до демократичного, колегіального стилю, вони орієнтовані на групу, трудовий колектив, мобілізують його на колективну розробку рішень і спільну їх реалізацію. Навіть у складних виробничих ситуаціях жінки-керівники відрізняються контактністю, вмінням спілкуватися, розподіляти повноваження, навіть делегувати свої власні. Жінка-керівник намагається мотивувати підлеглих на досягнення спільної виробничої мети, формувати у всіх членів трудового колективу професійну самоповагу і корпоративний дух, незалежно від статусу і посади. Натомість чоловіки-керівники прагнуть до авторитарних методів, директивного управління, самоутвердження, категоричності та суворого контролю. Тобто, можна зробити висновок, що чоловіки більш спрямовані на ділову модель лідерства: безперечна влада, домінування, самостійне формування виробничої мети, стратегії і тактики її досягнення. Жінки в своїй управлінській діяльності мають здебільшого соціальну спрямованість, прагнуть до комунікації, взаємодії, взаємопорозуміння, врегулювання міжособистісних стосунків. Це стосується також екстремальних або стресових ситуацій, в яких чоловіки можуть вдаватися навіть до диктаторства, стають замкненими, приховують свої емоції, тоді як жінки прагнуть до емпатії, діляться проблемами, прислуховуються до порад. До цього варто додати, що в складних виробничих ситуаціях жінки-керівники менше схильні до емоційних зривів, здатні ефективно вирішувати проблемні питання. Це пояснюється більшою психічною стійкістю жінок, їх більш легким пристосуванням до зовнішнього соціального середовища.

Завершуючи стислий порівняльний аналіз соціально-психологічних властивостей жінок і чоловіків ми знову переконались, що жіноче керівництво може бути більш успішним, оскільки саме завдяки багатьом «жіночим» якостям на підприємстві створюються стабільні і комфортні умови праці, а в трудових колективах позитивний морально-психологічний мікроклімат.

ЛІТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Табанова А. І. Гендерні стереотипи та їх вплив на трудову діяльність: Міжнародна науково-практична конференція «Соціально-економічні підсумки 2014 року: реалії та перспективи». – Львів, 26–27 грудня 2014. – С. 90-93.
2. Гендерні особливості стилів керівництва. URL: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=7688>